

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

Економічні науки

Випуск 5/2024

ЗМІСТ

Економіка

- **Вплив кризових ситуацій та випадків на регуляторне забезпечення процесу функціонування логістичних ринків**

Богдан Віталійович Самойленко

- **Вплив цифрової трансформації на традиційні банківські системи та їх адаптація до новітніх технологій**

Вікторія Костянтинівна Макарович, Едіна Гейзівна Шебешть, Катерина Андріївна Сочка

○ [pdf](#)

- **Виклики та чинники формування механізму управління організаційно-правовою безпекою аграрних підприємств**

Ігор Богданюк

○ [PDF](#)

- **Стратегічне управління земельними ресурсами в умовах війни та повоєнного відновлення аграрного сектора України**

Інна Грабчук, Віта Бугайчук, Василь Ткачук, Віра Тимчак

○ [PDF](#)

Фінанси

- **Оптимізація фінансово - економічних розрахунків для грантових проєктів у сфері досліджень та інновацій**

Марина Миколаївна Деліні, Елеонора Іванівна Цибульська, Ольга Орестівна Григорів

○ [pdf](#)

- **Військові облігації як джерело фінансування соціально-економічних програм у період воєнного стану**

Любов Василівна Гут

○ [pdf](#)

- **Досвід ЄС щодо забезпечення прозорості і публічності звітності використання коштів за програмами ЄС**

Наталія Володимирівна Винниченко, Юлія Сергіївна Серпенінова, Оксана Михайлівна Замора, Тетяна Володимирівна Щербина, Вадим Васильович Винниченко

- [PDF](#)

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

- **Цифрові інструменти управління фінансовими ризиками бізнесу в умовах воєнного стану**

Людмила Сергіївна Захаркіна, Олексій Олександрович Захаркін , Людмила Віталіївна Сокол

- [PDF](#)

- **Роль криптовалют у формуванні нових моделей споживання фінансових послуг**

Інна Андріївна Шубенко, Наталія Вікторівна Марусяк, Андрій Дмитрович Сухолиткий

- [pdf](#)

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

- **Світові тенденції управління відходами та аналіз ситуації в Україні**

Яніслава Євгенівна Нижниченко

- [PDF](#)

Облік і оподаткування

- **Вплив автоматизації на прозорість і точність бухгалтерського обліку в середніх підприємствах**

Галина Григорівна Гладчук, Наталія Василівна Звірід, Микола Васильович Гладчук

- [pdf](#)

- **Використання штучного інтелекту для персоналізації маркетингових кампаній**

Сергій Григорович Кізенко, Дмитро Володимирович Замялий, Уляна Олегівна Балик

- [pdf](#)

- **Основні теоретичні підходи цифрової трансформації облікових систем підприємств аграрної сфери**

Олена Леонідівна Польова, Ілля Володимирович Манеляк, Петро Олегович Маліцький

- [PDF](#)

Маркетинг

- **Штучний інтелект у процесі трансформації інтегрованих маркетингових комунікацій інноваційно активних підприємств**

Іван Славікович Суружю, Софія Володимирівна Леонова, Ігор Петрович Таранський

- [pdf](#)

- **Аналіз впливу міжнародних логістичних коридорів на розвиток транспортної інфраструктури України**

Ірина Павлівна Зрибнєва

- [pdf](#)

- **Аналіз ефективності використання штучного інтелекту в персоналізації маркетингових стратегій**

Ірина Романівна Лошенко, Вікторія Володимирівна Рябоконт, Дар'я Павлівна Коваленко-Савчук

- [pdf](#)

- **Соціальні медіа як інструмент цифрового маркетингу: дослідження сучасних тенденцій та підходів**

Олена Олександрівна Кабанова, Анжела Сергіївна Єремєєва, Марина Ігорівна Ус

- [PDF](#)

- **Вплив цифрових медіа на споживчу поведінку в епоху інформаційного навантаження**

Віталій Леонідович Карпенко, Богдан Владиславович Шейнер, Сергій Олександрович Костинюк

- [pdf](#)

Менеджмент

- **Проектне управління як інструмент для відновлення економіки регіонів України**

Анастасія Миколаївна Шпотюк, Михайло Михайлович Грушевський, Олександр Юрійович Кушнірук

- [pdf](#)
- **Інноваційні підходи в менеджменті для підвищення продуктивності персоналу в умовах невизначеності**

Ігор Андрійович Вербовський, Алла Анатоліївна Воронкова, Володимир Ярославович Гавран

- [pdf](#)

УДК 336.4

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14191586>

**Досвід ЄС щодо забезпечення прозорості і публічності звітності
використання коштів за програмами ЄС**

Винниченко Наталія Володимирівна

доктор економічних наук, професор, доцент кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту, Сумський державний університет, м. Суми, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6730-4629>

Серпенінова Юлія Сергіївна

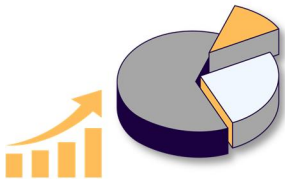
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту, Сумський державний університет, м. Суми, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-4448-3484>

Замора Оксана Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту, Сумський державний університет, м. Суми, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7056-4149>

Щербина Тетяна Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та

менеджменту, Сумський державний університет, м. Суми, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-5978-3255>

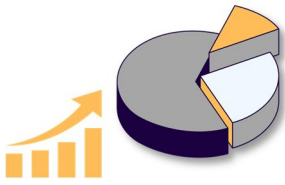
Винниченко Вадим Васильович

аспірант Сумського державного університету, <https://orcid.org/0009-0007-8656-6118>

Прийнято: 08.11.2024 | Опубліковано: 19.11.2024

Анотація. В умовах активізації процесів європейської інтеграції, збільшення потоків фінансування за різними програмами і проектами, виникає потреба в розумінні системи прозорості та публічності звітності з використання коштів за програмами ЄС. Сформована система звітності, організація доступу громадян до наявної інформації, сформована чітка система контролю, використання сучасних цифрових інструментів та сформована інституційна система ЄС дозволяє успішно реалізовувати принципи прозорості, підзвітності та доброчесності управління власними фондами. Такий досвід є важливим прикладом для інших країн та організацій, які сьогодні знаходяться на шляху європейської інтеграції і прагнуть підвищити ефективність і довіру до результатів використання фінансових ресурсів за програмами ЄС.

Метою статті є вивчення досвіду ЄС щодо забезпечення прозорості і публічності звітності використання коштів за програмами ЄС шляхом дослідження ключових елементів такої системи з метою розробки напрямів вдосконалення в Україні системи прозорості та публічності використання фінансових ресурсів, що існує. Це створить передумови для зменшення корупційних ризиків та підвищенні рівня довіри міжнародної спільноти до процесу витрачання коштів отриманих за програмами підтримки України. Всебічне дослідження досвіду використання коштів за програмами та проектами ЄС сприятиме використанню найкращих європейських практик для

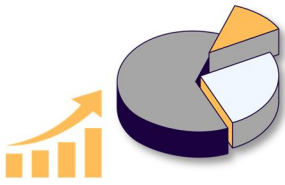

подальшого створення відкритих і доступних механізмів контролю за фінансовими операціями, що забезпечують прозорість у використанні коштів.

Дослідження досвіду прозорості та публічності звітності за програмами ЄС здійснювалося за використання комплексу теоретичних методів дослідження. Зокрема метод аналізу документів ЄС дозволив ознайомитися з системою нормативно правового забезпечення управління фондами ЄС. Аналіз такої нормативно-правової бази дозволив вивчити правила і механізми прозорості організації звітності за результатами використання коштів за програмами ЄС. Метод узагальнення та систематизації інформації дозволив виокремити компоненти системи прозорості та публічності використання коштів за програмами ЄС, а метод синтезу дозволив сформулювати висновки для подальшого дослідження системи публічності та прозорості використання коштів міжнародних програм та проєктів.

Вивчення та адаптація досвіду ЄС сприятиме подальшій розробці власних ефективних елементів управління фінансами, що відповідають найкращим європейським практикам і дозволить підвищити ефективність державних і міжнародних програм. Це дослідження є підґрунтям для подальшого створення рекомендацій щодо використання інструментів та процедур, направлених на покращення підзвітності та прозорості у використанні коштів міжнародних проєктів і програм в Україні, а також створить передумови для подальшого зміцнення довіри суспільства до державного фінансового менеджменту.

Ключові слова: *звітність, прозорість, кошти ЄС, контроль, оцінка, моніторинг, транспарентність.*

EU experience in ensuring transparency and publicity of reporting on the use of funds under EU programs

Vynnychenko Nataliia

Doctor of Economic Science, Professor, Associate Professor Accounting and Taxation Department of International Economic Relations Education and Research Institute for Business, Economics, and Management, Sumy State University, Sumy, <https://orcid.org/0000-0002-6730-4629>

Serpeninova Yuliia

PhD Associate Professor, Associate Professor of Accounting and Taxation Department, of International Economic Relations Education and Research Institute for Business, Economics, and Management, Sumy State University, Sumy, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-4448-3484>

Zamora Oksana

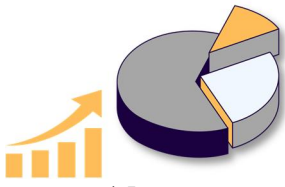
PhD in Economics, Associate Professor of Department of International Economic Relations Education and Research Institute for business, economics, and management, Sumy State University, Sumy, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7056-4149>

Shcherbyna Tatiana

PhD in Economics, Associate Professor of Department of International Economic Relations Education and Research Institute for business, economics, and management, Sumy State University, Sumy, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5978-3255>

Vynnychenko Vadym

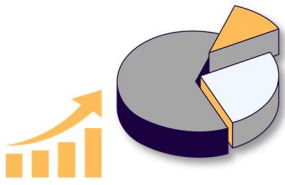
postgraduate student Sumy State University, Sumy, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0007-8656-6118>

Abstract. In the conditions of intensification of European integration processes and increased funding flows under various programs and projects, there is a need to understand the system of transparency and publicity of reporting on the use of funds under EU programs. The established reporting system, the organization of citizens' access to existing information, the established clear system of control, the use of modern digital tools and the established institutional system of the EU make it possible to successfully implement the principles of transparency, accountability and integrity in managing one's own funds. Such experience is an important example for other countries and organizations that are currently on the path of European integration and seek to increase efficiency and trust in the results of the use of financial resources under EU programs.

The purpose of the article is to study the EU experience in ensuring the transparency and publicity of the use of funds under EU programs reporting by researching the key elements of such a system in order to develop directions for improving the existing system of transparency and publicity of the use of financial resources in Ukraine. This will create prerequisites for reducing corruption risks and increasing the level of the international community trust in the process of spending funds received under Ukraine's support programs. A comprehensive study of the use of funds under EU programs and projects experience will contribute to the use of the best European practices to further create open and accessible control mechanisms for financial transactions that ensure transparency in the use of funds.

The study of the experience of transparency and publicity of reporting under EU programs was carried out using a set of theoretical research methods. In particular, the method of analysis of EU documents made it possible to get acquainted with the system of legal support for the management of EU funds. The analysis of such a legal framework made it possible to study the rules and mechanisms of transparency in the organization of reporting on the results of the use of funds under EU programs. The method of generalization and systematization of information made it possible to single out the components of the system of transparency and publicity of the use of funds

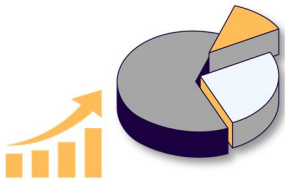

under EU programs, and the method of synthesis made it possible to form conclusions for further research into the system of publicity and transparency of the use of funds of international programs and projects.

The study and adaptation of the EU experience will contribute to the further development of our own effective financial management elements that correspond to the best European practices and will allow to increase the effectiveness of state and international programs. This study is the basis for the further creation of recommendations on the use of tools and procedures aimed at improving accountability and transparency in the use of international projects and programs funds in Ukraine and will also create the prerequisites for further strengthening public trust in public financial management.

Key words: reporting, transparency, EU funds, control, assessment, monitoring, transparency.

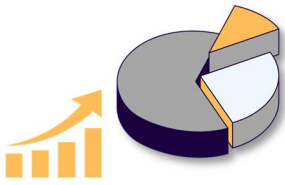
Постановка проблеми. На шляху до Європейської інтеграції України досить важливим завданням є забезпечення транспарентності звітності щодо використання фінансування, яке в умовах війни є важливою складовою забезпечення життєдіяльності України. Шлях України до ЄС почався з 2009 року з приєднання України до країн Східного партнерства. А з 2014 року після підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС зросли можливості доступу до програм ЄС. В свою чергу 2022 рік на шляху до Євроінтеграції став вирішальним для України, оскільки Україні було надано статус кандидата до ЄС. Окрім доступу до ринку інтеграція до ЄС дає можливість отримання фінансування в рамках Програм визначених ЄС. В свою чергу відбір учасників в рамках Програм ЄС здійснюється на підставі поданих проектів, які сьогодні визначаються як «гранти». Важливою умовою надання таких ресурсів є постійний моніторинг і контроль за їх використанням, оскільки кошти сформовані з податків платників і носять публічний характер. Саме досвід Європейського Союзу в забезпеченні публічності та прозорості використання

фінансових ресурсів, а отже і звітності щодо їх використання є доброю практикою для інших країн і міжнародних організацій. На шляху до Європейської інтеграції виникає потреба розуміння вимог в частині забезпечення прозорості використання коштів ЄС, які є доступними Україні в рамках Програм ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В економічній літературі на сьогодні існує значна кількість досліджень щодо інтеграції України до ЄС та вивчення досвіду реалізації вимог ЄС щодо політик і практик, які використовуються Україною на шляху її інтеграції. Зокрема, така актуальність зумовлена існуванням ряду проблем і невідповідностей існуючих політичних, економічних та суспільних механізмів вимогам ЄС. Дослідження питань інтеграції України до ЄС є предметом не тільки наукових досліджень, а і великої кількості проектів, що реалізуються в Україні з метою наближення її практик до практик ЄС. Питання виконання Україною вимог ЄС щодо її інтеграції піднімаються в роботах таких вітчизняних науковців як О. Булана [1.], О. Близняк [2], С. Долинська [3], О. Кваша, А.Синякова [4], Н. Карпчук [5], І. Кіянка [6], Я. Турчин, О. Івасечко, О., Цебенко, І. Сухорольська, Д. Рослонь [7-8], Д. Юрковський [9] та ін. Значна кількість питань набула своєї актуальності через поширення теми інтеграції України до ЄС в сучасних суспільно політичних виданнях. Це зумовлено, в першу чергу, готротою тематики та іноді важкістю виконання поставлених вимог. Зокрема досить активно в науковій і суспільно-публіцистичній літературі обговорюються питання подолання корупції. Ці питання піднімаються в своїх наукових роботах таких вітчизняних економістів як А. Боголепова, О. Ковтун [10] О. Гус О. Койдель [11], А. Політова [12], О. Світличний, А.Кадегроб [13], Ю. Смірнова [14] та багатьох інших. Відомо, що проблема подолання корупції не можлива без забезпечення публічності та прозорості використання публічних фінансів, а також коштів, які надаються Україні міжнародними інституціями, організаціями та фондами з

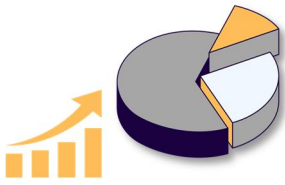
метою її підтримки на шляху інтеграції до ЄС, а протягом останніх років, і на її підтримку в умовах війни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Важкість подолання корупції в Україні зумовлена недостатніми механізмами забезпечення прозорості та публічності як використання коштів, так і діяльності окремих інституцій. І хоча протягом останніх років в цьому напрямі Україною реалізовано значну кількість якісних змін, проблема необхідності підвищення рівня прозорості і публічності використання фінансових ресурсів і діяльності органів влади, інституцій і організацій залишається актуальною і надалі. Питання ефективності використання як власних ресурсів, так і ресурсів наданих в рамках існуючих проектів та програм підтримки України, напряму пов'язані з довірою і подальшим фінансуванням України на шляху її інтеграції до ЄС та на шляху відстоювання її кордонів. Така довіра не можлива без забезпечення системи прозорості і публічності використання фінансових ресурсів не залежно від джерел їх походження та діяльності вітчизняних інституцій, органів влади та організацій. Саме тому в статті особливу увагу приділено досвіду забезпечення публічності і прозорості використання коштів ЄС та проаналізовано основні елементи системи забезпечення такої публічності та прозорості, що може бути використане як для реформування власної системи публічності і прозорості так і при використанні коштів, які надаються з метою підтримки України в рамках проектів і програм ЄС.

Постановка завдання. З метою розробки якісних змін системи прозорості та публічності використання публічних фінансових ресурсів в Україні основним завданням статті є дослідження досвіду ЄС в частині забезпечення прозорості та публічності використання коштів за програмами ЄС та діяльності відповідних інституцій в цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними принципами, які впроваджуються в рамках ЄС, є відкритість, підзвітність та доступ громадян до інформації. Більшість принципів, які застосовуються в практиці ЄС це принципи,

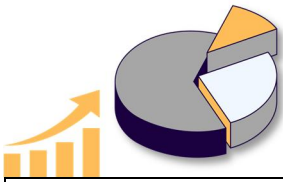
що застосовуються до використання бюджетних коштів, оскільки кошти ЄС є внесками країн в забезпечення стабільності територій Європейського Союзу. Кошти ЄС є спільним бюджетом країн ЄС, який використовується для подолання диспропорцій, викликів і реалізації масштабних проектів, які важко профінансувати коштом бюджету окремої країни. Відмінністю коштів ЄС є те що бюджет ухвалюється на довгостроковий період. Поточний бюджет ЄС діє на період 2021-2027 роки, але окрім довгострокового бюджету щорічно ухвалюється щорічний бюджет, який обговорюється Європарламентом і Євро Радою.

В контексті забезпечення прозорості розподілу бюджетних коштів ЄС застосовується поняття здійснення контролю за використання коштів «granting the discharge», котре означає процес оцінки і затвердження звітності використання фондів ЄС. Термін у фінансовій практиці частіше застосовується для оцінки акціонерами звітності компанії, а отже і діяльності органів управління компанією. Для забезпечення прозорості використання фондів ЄС цей термін використовується як елемент одного з етапів бюджетного процесу на дотримання таких принципів бюджетного процесу як, цільове спрямування, публічність, прозорість та контрольованість.

Механізм застосування «granting the discharge» можна представити у вигляді одного з етапів бюджетного процесу використання коштів ЄС та елементом забезпечення прозорості діяльності інституцій ЄС (табл. 1).

Таблиця 1. – Етапи діяльності інституцій ЄС та забезпечення прозорості використання коштів ЄС

Етап	Діяльність інституцій
Бюджетне планування	Європейський парламент і Рада ЄС затверджують бюджет ЄС
Реалізація (виконання) бюджету	Європейська комісія, партнери впроваджують і реалізують виконання бюджетних програм
Звітність	Європейська комісія приймає інтегровані фінансові звіти (IFAR)

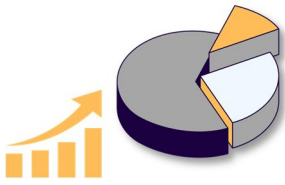

	Європейський суд і аудитори публікують річні звіти включаючи заяви про гарантування (так звані висновки), які охоплюють річну звітність
Етап затвердження (granting the discharge)	Європейський парламент виносить на Раду ЄС рекомендації про надання, відмову чи відкладення затвердження чи подання запиту до Комісії Рішення про затвердженні базується на інтегрованих фінансових звітах (IFAR), річні звіти включаючи заяви про гарантування, питаннях до Європейської комісії тощо Європейський суд аудиторів (European Court of Auditors) проводить незалежний аудит усіх програм, фінансованих з бюджету ЄС, щоб забезпечити законність та ефективність використання коштів.
Подальшого дослідження (спостереження)	Комісія повідомляє про те, як вона збирається виконувати рекомендації Парламенту і Ради, і вживає відповідних заходів

Джерело: сформовано авторами на підставі даних офіційної сторінки Європейської комісії [15-16]

Досвід забезпечення прозорості використання коштів ЄС і прозорості діяльності інституцій ЄС може бути прикладом для багатьох країн і базується він на дотриманні вимог вибудованих існуючою системою права і системою моніторингу і контролю. Такі вимоги стосуються не тільки в частині використання фондів ЄС, а і у забезпеченні прозорості діяльності великих компаній та відкритості доступу до їх звітності.

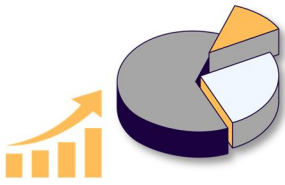
Так одним з важливих елементів цієї системи є правовий документ – Директива про не фінансову звітність (Non-Financial Reporting Directive, NFRD). Ця директива стосується компаній, чисельність працівників в яких є більше ніж 500 осіб. Вона визначає засади звітування не лише про фінансові показники, але й про нефінансові аспекти діяльності компаній. В контексті сталого розвитку вона переросла в документ Директива щодо корпоративної звітності про сталий розвиток (Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)). Ці документи досить важливі тому, що забезпечують доступ громадськості до інформації про

діяльність компаній, що, в свою чергу, забезпечує прозорість і публічність прийнятих рішень, особливо в частині використання коштів ЄС, та виконання вимог діючого права. Порівнюючи з системою використання фондів ЄС контроль і затвердження щорічних звітів про використання коштів базується на так побудованій системі функціонування органів управління, яка потребує щорічного підтвердження діяльності і звільнення Європейської комісії, а отже і затвердження звітів про її діяльність. В ЄС в контексті звітування за програмами запроваджено єдину систему звітності (IFMS), яка забезпечує стандартизацію усіх даних та дозволяє отримувати повну картину використання бюджетних коштів. Інтегрована система фінансового управління (IFMS) дозволяє відстежувати кожен етап використання коштів – від їх виділення до кінцевого звітування про виконання.

Забезпечення прозорості і публічності використання коштів ЄС відбувається і завдяки вдало сформованій системі Законодавства про доступ до публічної інформації. Європейський Союз прийняв ряд актів, які гарантують право громадян на доступ до інформації, що перебуває у розпорядженні державних органів. Громадяни ЄС можуть вільно отримати доступ до інформації щодо витрачання коштів ЄС через реєстри та бази даних, які розміщені в інтернеті або за індивідуальними запитами. Вся інформація публікується в звітах і базах даних, а доступ до неї залежить від виду інформації. Окрім того громадяни мають доступ до проектів нормативних актів, що стосується звітності, щодо ухвалення законодавчих актів і діяльності інституцій ЄС. Одним з основних документів у цьому напрямку є Регламент ЄС № 1049/2001 про доступ до документів [17].

В процес забезпечення прозорості і публічності використання коштів ЄС вбудовано такий елемент як діяльність Європейського омбудсмена. Омбудсмен в ЄС може втручатися у випадки порушення правил прозорості. Громадяни можуть звертатися зі скаргами на порушення їхнього права на доступ до інформації або інші дії, що підривають підзвітність. Інституція Європейського омбудсмена

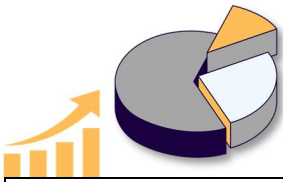
характеризуються незалежністю в системі органів влади і контролю, а також доступністю кожного громадянина у зверненнях про порушення їх прав і свобод, в цілому, і в частині доступу до інформації, зокрема. Механізм омбудсмена застосовується більше ніж в 100 країнах, в тому числі і в Україні. Хоча на практиці розуміння механізму використання допомоги Європейського омбудсмена у значної кількості громадян до кінця відсутній.

Досить важливою складовою досвіду ЄС в забезпеченні доступності і прозорості використання коштів ЄС є забезпечення прозорості діяльності його інституцій. Європейські інституції, зокрема Європейська Комісія та Європейський Парламент, забезпечують публікацію звітів про свою діяльність, бюджетні витрати та результати громадських консультацій. Це робиться через різні онлайн-платформи та відкриті реєстри документів, що дозволяє громадянам слідкувати за процесами ухвалення рішень.

Забезпечення прозорості діяльності європейських інституцій, великих компаній та різних зацікавлених сторін, що взаємодіють з інституціями ЄС досягається через використання таких цифрових платформ, які представлені в табл. 2.

Таблиця 2 – Цифрові платформи забезпечення прозорості діяльності інституцій ЄС та їх звітності

Назва платформи	Мета її створення та використання
EUR-Lex [18]	Це одна з головних електронних баз даних ЄС, яка забезпечує доступ до всіх офіційних документів Євросоюзу. На платформі можна знайти законодавчі акти, рішення Суду ЄС, міжнародні договори, а також офіційний вісник ЄС.
EU Open Data Portal[19]	Європейський портал відкритих даних містить безкоштовний доступ до великої кількості наборів даних, зібраних різними установами ЄС. Це можуть бути дані про економіку, соціальну політику, екологію, сільське господарство, інновації та багато іншого.
CORDIS (Community Research and Development Information Service) [19]	База даних досліджень і інноваційних проєктів, які фінансуються Європейською Комісією. Тут можна знайти інформацію про проєкти Horizon Europe, результати досліджень та фінансування дослідницьких ініціатив.

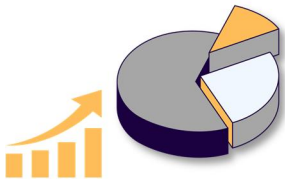

EU Budget Online [20]	Платформа для доступу до інформації про бюджет ЄС, включно з витратами та доходами, фінансовими звітами, а також бюджетними планами на майбутні періоди.
SFC (System for Fund Management in the European Union)[21]	Дозволяє державам-членам подавати звіти в електронному форматі та забезпечує централізоване управління даними.
EU Transparency Portal [22]	Цифрова платформа Європейського Союзу, створена для забезпечення прозорості в діяльності європейських інституцій. Портал надає громадянам, підприємствам та організаціям доступ до інформації про процеси прийняття рішень, діяльність посадових осіб ЄС, фінансування, бюджети та інші ключові аспекти роботи Євросоюзу. Основна мета порталу — зробити діяльність європейських установ відкритішою та підзвітною.

Джерело: *сформовано авторами на підставі даних [18-22]*

Остання цифрова платформа EU Transparency Portal стала уособленням прагнення ЄС до забезпечення публічності і прозорості, дозволяючи користувачам безперешкодно отримувати інформацію, забезпечити доступ до великої кількості документів, включаючи законопроекти, звіти, стенограми зустрічей та інші офіційні документи, надавати інформацію щодо бюджетів, грантів та коштів, які виділяються на різні програми та ініціативи в рамках ЄС, а також про те, як ці кошти розподіляються та використовуються та інші складові, такі як статистика, звіти, дослідження тощо. Існує і багато інших платформ, які роблять інформацію публічною і доступною такі як сайт Європейського омбудсмена[23], European Citizens' Initiative [24] тощо.

Окреслюючи досвід забезпечення прозорості і публічності використання коштів ЄС варто згадати і про антикорупційні механізми та діяльність контрольних органів. ЄС активно впроваджує антикорупційні політики через регулярну звітність державних органів та аудиторські перевірки. Європейський суд аудиторів регулярно перевіряє використання бюджетних коштів ЄС та оприлюднює свої звіти, що забезпечує публічність і прозорість фінансових операцій. Європейський суд аудиторів (European Court of Auditors) проводить

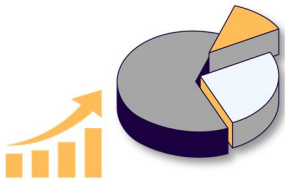
незалежний аудит усіх програм, фінансованих з бюджету ЄС, щоб забезпечити законність та ефективність використання коштів.

Крім того в системі контрольних органів значна роль належить діяльності Офісу з питань боротьби з шахрайством (OLAF), діяльність якого також відіграє важливу роль у запобіганні шахрайству, корупції та іншим порушенням, які можуть виникнути у процесі реалізації програм ЄС.

Досягнення прозорості і публічності використання коштів ЄС відбувається і шляхом реалізації системи підзвітності держав-членів ЄС. Держави-члени ЄС мають обов'язок дотримуватися усіх стандартів прозорості звітності в рамках своїх національних систем управління. Це стосується не лише фінансових питань, але й таких сфер, як захист прав людини, боротьба з корупцією та захист довкілля. Окремі стандарти вже згадувалися раніше, зокрема Директива про не фінансову звітність (NFRD) [25], Директива щодо корпоративної звітності про сталий розвиток (CSRD) [26], але в системі стандартів, що забезпечують прозорість і публічність використання коштів ЄС вірно зазначити і такі нормативно-правові акти як Директива про прозорість (Transparency Directive) [27], Положення про розкриття інформації про фінансування сталого розвитку (The Sustainable Finance Disclosures Regulation (SFDR)) [28], Директива проти ухилення від сплати податків (ATAD) [29] та Директива про адміністративне співробітництво (DAC6) [30] тощо.

Значну роль в забезпеченні прозорості та публічності відіграє запроваджена регулярна звітність та її моніторинг і контроль. Кожна програма ЄС має визначені періоди звітності. Крім того, постійно проводиться оцінка такої звітності з позиції результативності для аналізу ефективності програм ЄС та їх подальшого вдосконалення.

Якщо виявляються порушення у звітності або нецільове використання коштів, ЄС передбачає суворі санкції. Це можуть бути як фінансові штрафи, так і заборона на участь у програмах для порушників.

Важливою частиною забезпечення прозорості є можливість відкликання фінансування або повернення коштів, якщо бенефіціар порушив умови програми. Громадяни та організації можуть подавати скарги щодо використання коштів за програмами ЄС через спеціальні платформи. Це сприяє підвищенню підзвітності та зменшенню ризиків зловживань.

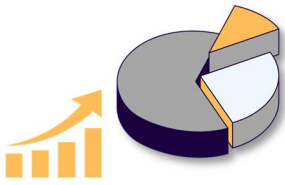
Висновки. Забезпечення прозорості використання коштів за програмами ЄС є одним з основних пріоритетів Європейського Союзу. Завдяки чітко визначеній системі звітності, громадському доступу до інформації, посиленому контролю та сучасним цифровим інструментам, ЄС успішно впроваджує принципи прозорості, підзвітності та доброчесності у фінансове управління. Цей досвід може бути цінним прикладом для інших країн та організацій, які прагнуть підвищити ефективність і довіру до своїх фінансових програм.

Досвід ЄС свідчить про те, що забезпечення прозорості та публічності звітності є ключовим елементом демократичного управління. За допомогою чітких нормативних актів, незалежного нагляду та широкого доступу до інформації, громадяни можуть контролювати діяльність як державних органів, так і приватних компаній, що сприяє підвищенню довіри та зменшенню корупції.

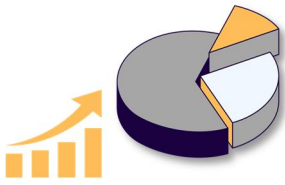
Подяки. Стаття виконана в рамках проекту «Досвід ЄС для підвищення рівня працевлаштування молоді через розвиток професійних навичок», що фінансується програмою Еразмус+ (ERASMUS – JMO -2021-MODULE - SKILLS4JOB-101047867)

Список використаних джерел:

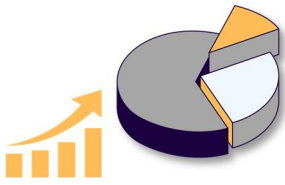
1. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС. *Економіка України*. 2011. № 2. С. 68-79.
2. Близняк О. Процес Євроінтеграції України в умовах повномасштабної російсько-української війни: проблеми та перспективи. *Міжнародні*

- відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. № 2. 2023: URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/319>
3. Долинська С. Східному партнерству десять років: що отримала Україна і чи буде ЄС переглядати свою політику. *Україна сьогодні*. 2019. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/vostoch-nomu-partnerstvu-desyat-let-chno-poluchila-ukraina-ibudet-li-es-peresmativat-svoyu-poli-tiku-1205243.html>
 4. Кваша О. С., Синякова А. В. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23, Ч 1, С. 112–117
 5. Карпчук Н. Євроскептицизм – виклик ролі ЄС як глобального безпекового актора. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. № 2. 2023: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/319>
 6. Кіянка І., Шараськін А. Виклики національної безпеки в контексті Європейської інтеграції: досвід Великобританії. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. № 2. 2023: URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/319>
 7. Турчин, Я., Івасечко, О., Цебенко, О., Сухорольська, І., Рослонь, Д. Перспективи розвитку ініціативи ЄС «Східне партнерство» в умовах геополітичних викликів. Монографія. 2022. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 224 с
 8. Юрковський Д. Ю. Європейська інтеграція – стратегічний пріоритет зовнішньополітичної діяльності України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. (2013). № 10. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=761>
 9. Боголєпова А., Ковтун О. Актуальні проблеми подолання корупції в умовах війни та у поствоєнний період. *Літопис Волині*. 2022. № 27. С. 251-256.

10. Гус О. Койдель О. Чому боротьба з корупцією в Україні відбувається так повільно? URL: <https://kse.ua/ua/community/stories/chomu-borotba-z-koruptsiyeyu-v-ukrayini-vidbuvayetsya-tak-povilno/>
11. Політова А. Корупція в Україні: проблеми та шляхи вирішення. https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_03_2017/pdf/67.pdf
12. Світличний О., Кадегроб А. Суб'єкти публічного управління у сфері запобігання порушенням, пов'язаним з корупцією. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 230–234.
13. Смірнова Ю.О. Сутність державної антикорупційної політики. *Політичні інститути та процеси*. 2016. № 4. С. 30-33.
14. How the EU budget is spent. URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/how-eu-budget-spent_en
15. European Parliament's scrutiny on EU budget implementation URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/how-it-works/annual-lifecycle/assessment/discharge-procedure_en
16. Regulation (EC) No 1049/2001 of The European Parliament and of the Council of 30 May 2001 regarding public access to European Parliament, Council and Commission documents 69 URL: https://www.legislation.gov.uk/eur/2001/1049/pdfs/eur_20011049_adopted_en.pdf
17. Portal EUR-Lex . URL: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=pl>
18. Portal European Union Open Data Portal. URL: <https://data.europa.eu/en>
19. CORDIS - EU research results. URL: <https://cordis.europa.eu/>
20. EU budget. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget_en
21. Transparency register Annual Report 2023. URL: https://transparency-register.europa.eu/index_en
22. Ethics standards in the EU administration. URL: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/home>

23. Online collection system. European Citizens' Initiative. https://citizens-initiative.europa.eu/_en#
24. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0095>
25. DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zmieniająca dyrektywę (UE) 2019/1937 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071&qid=1731315877328>
26. Directive 2004/109/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 2004 on the harmonisation of transparency requirements in relation to information about issuers whose securities are admitted to trading on a regulated market and amending Directive 2001/34/EC <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32004L0109>
27. Implementing and Delegated Acts on Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/financial-services-legislation/implementing-and-delegated-acts/sustainable-finance-disclosures-regulation_en
28. Dyrektywa Rady (UE) 2016/1164 z dnia 12 lipca 2016 r. ustanawiająca przepisy mające na celu przeciwdziałanie praktykom unikania opodatkowania, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32016L1164>
29. Dyrektywa Rady (UE) 2018/822 z dnia 25 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania w odniesieniu do podlegających zgłoszeniu uzgodnień transgranicznych <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/822/oj>